

Scenă din *Recviem*. Text și regie: Hanoch Levin.

Deși seamănă cu o producție pentru copii, *Recviem* devine una dintre cele mai teribile transpuneri teatrale ale ideii de moarte. Viața ca moarte continuă. Și totul este atât de subtil reprezentat, încât, dacă ești mai superficial, te poți bucura în tihnă de imaginile colosale (create cu mijloace puține: lumină, culoare, decor, recuzită), râzi pe săturate, apreciezi jocul foarte expresiv și perfect dozat pentru fiecare moment al interpreților și părăsești sala destins și satisfăcut. Dacă, însă, privești mai atent fiecare scenă, te poate cuprinde disperarea, fiindcă ni se dovedește, încet-încet, cu un cinism fără margini, cât de limitați suntem chiar și în dorințele noastre cele mai profunde, cât de perisabili, cât de fragili și de neînsemnați. *Recviem* are numai alura unei comedii spumoase, ascunzând sub pojghița subțire întreaga noastră nefericire și imposibilitatea de a transcende spre divinitate. Este o lecție pe care ar trebui s-o ținem minte, pentru că, în felul acesta, am putea trece cu zâmbetul pe buze.

Un spectacol pentru „minte, inimă și literatură”

De la *Unchiul Vanea* (Brest Drama and Music Theatre, Bielorusia, orașul nu e precizat în caietul-program al festivalului!!!) au plecat, în pauză, mulți spectatori. Socotesc că au făcut asta pentru că producția nu prea era în stilul festivalului. *Părea* prea cuminte, prea austeră. Era previzibilă. Nu avea capcane. Nu se „bucura” de culori aprinse și de giumbușlucuri care să ia ochii.

Și totuși... M-a frapat, în primul rând, „forma” clasică a montării. Pentru că era vorba numai de formă, spectacolul dovedindu-se a fi de o vădită modernitate. Decorul prăfuit, „ieșit din uz” (ca și personajele! aș putea adăuga) – format din niște dulapuri (aproape inutilizabile) roase de molii, cenușii, o masă lungă (pe care se poate face dragoste, dar se poate și muri),

Scene din *Unchiul Vanea* de Cehov. Regia: Algirdas Latenas.

o pendulă uriașă, câteva scaune gata să se dezmembreze – este așezat pe butuci. Ca și cum pe sub mobilă ar trece o apă mare, măloasă. Sau ca și cum ar urma să se zugrăvească. În orice caz, ni se prezintă o lume care moare, care se spulberă cu încetul. Aici, oamenii se agață ironic și cu disperare de o ultimă poveste. Jocul actorilor este tulburător și profund făcând ca totul să *pară...* Eroii *par* că se află în pragul mării treceri sau că se joacă de-a moartea, ca atunci când Doica, puținică la trup, se întinde pe masă cu mâinile încrucișate pe piept, astfel încât săți sperie teribil pe ceilalți „locatari”. Aici, nimeni nu *pare* că mai așteaptă pe nimeni, nici pendula nu mai bate demult, deși știm că oaspeții vor apărea îndată. Așa se face că ivirea șăgalnicei femei înviorează pentru câteva clipe sufletele amorțite, chiar și sufletul casei. Elena Andreevna nu e frumoasă. Este însă foarte feminină. Ea „respinge” bărbații mângâindu-i ușor, slobozindu-și părul dintr-o legătură cochetă, descoperindu-și aproape pudic umărul alb. O face din plictiseală. Din nevoia de tandrețe? Din spaima de moarte? Din spaima de singurătate? O caracterizează o lascivitate asemeni unei zile dogoritoare de vară. Totul pulsează, din clipa apariției, în jurul său. Unchiul Vanea este trezit, încetul cu încetul, tocmai de lena femeii, care se întinde ca o pisică la soare pe unde apucă. Întregul univers (micul lor univers) cade la picioarele femeii, care se dăruiește fără ostentație tuturor, chiar și celorlalte femei (Sonia, Doica). Sunt unele momente de grație în acest spectacol alcătuit din rezolvări simple. De pildă, la finalul primei părți, Sonia și Elena cântă la pian (și, firește că, neexistând unul la îndemână, masa se transformă miraculos în pian), se joacă, sunt vesele, devin optimiste. Celelalte personaje vin să le potolească, dar intră ușor-ușor în horă; însuși Serebreakov se ivește contrariat din camera vecină, apoi se lasă sedus de forfota din jur și totul glisează într-un dans grotesc, al unor umbre. Astfel este pregătită partea a doua, în care Serebreakov nu mai moare de bună, este vioi și plin de speranță într-un viitor fără seamăn când propune marea schimbare: vânzarea casei. Mobila este acum îngrămădită toată la fața scenei, aflându-se tot pe butuci și cu pendula în prim-plan. Este „vlăguită” de tot, așteptând parcă să fie făcută surcele. Singur profesorul continuă să danseze, să viseze... Acesta va fi secundat de Unchiul Vanea, care-l va fugări cu pistolul în mână. E o alergătură fără sens. În vremea asta, Elena se îmbrățișează cu Astrov, Sonia îi vede, toată lumea suferă, suferă, suferă, suferă fără scăpare. Și tropăie. E un vacarm nemaipomenit... dar care nu acoperă senzația că totul moare.

După plecarea Profesorului și a Elenei, lumea pare că împietrește definitiv. Monologul Soniei devine copleșitor în acest context. Ea aleargă de colo-colo, ca o pasăre cu aripa frântă. Îl așază pe Unchiul Vanea la masă, obligându-l să facă socoteli. Nu reușește și-l vine altă idee. Aduce două borcane uriașe cu fasole, convingându-i pe toți să aleagă boabele albe de cele roșii. „Lucrați, lucrați, lucrați... Și zilele vor trece una după alta...” asemeni boabelor de fasole care cad cu zgomot în ligheanul de tablă.

O muzică nostalgică alunecă ușor peste toți și toate...

Da, spectacolul acesta e „prăfuit” ca însăși lumea lui Cehov aflată în aceasta a noastră, computerizată. Și totuși, avea alura unor fragile și încântătoare figurine de ceară depuse din greșală în interiorul unei nave spațiale supertehnologizate. Poți să le accepți prezența, să te bucuri de finețea detaliilor sau să le ignori. Ele, oricum, nu se vor supăra. Poate, cel mult, se vor topi.